

CASTELLS CATALANS

LLORDÀ

Nom del castell: Llordà
Data de construcció: XI
Municipi: Isona i Conca Dellà
Comarca: Pallars Jussà
Altitud: 944 m
Coordenades: E 1.090770 N 42.116388
(Geogràfica - ETRS89)
Com arribar-hi: passat el km 5 del poble de Benavent, prenem el trencall a la dreta que indica Llordà i el castell. Des d'aquest petit nucli s'accedeix per una pista asfalta al mateix castell. Tot ben indicat.

El castell vist des del S.O. Totes les fotos són de Jordi Gironès.

Història

Les primeres referències del castell i de l'església es remunten al final del s. X. Al principi del s. XI el conjunt era possessió dels comtes d'Urgell, Ermengol i Constança, els quals el van vendre a Arnau Mir de Tost. A la mort d'aquest, el castell i l'església tornaven a mans dels comtes d'Urgell en detriment dels comtes de Pallars. Poc després esclatà un conflicte entre la comunitat d'Àger, a la qual Arnau de Mir havia donat l'església, i el bisbe d'Urgell, que tenia part de la senyoria jurisdiccional del castell de Llordà i pretenia el domini de l'església. La solució va ser pronunciada pel papa Urbà II i obligà la restitució de Sant Sadurní a la comunitat d'Àger. Al s. XII era feudatari del castell Bernat d'Alp. Fins al principi del s. XIX Llordà apareix com a senyoria del capítol de la Seu d'Urgell.

El 1997 s'iniciaren treballs d'excavació al castell, emmarcats dins un projecte de restauració global del conjunt.

Torre de la muralla exterior.

Les restes del castell

El conjunt és format pel castell, que constava de tres recintes, i per l'església. Dels tres recintes fortificats només se'n conserven dos; del tercer sols queden vestigis d'un mur que tancava el turó.

El segon recinte, o recinte jussà, de planta triangular, s'adapta al perímetre del cingle i es divideix en dos. Veiem el costat de ponent del recinte inferior flanquejat de dues torres de planta quadrada: la sud està aterrada; la nord, que ha perdut la part superior, conserva algunes espitlleres i dues finestres d'una esqueixada també resoltes en forma d'espitllera. A l'interior del mur, i adossada a la torre nord, hi ha les restes d'una gran estança rectangular sense coberta, el mur nord de la qual s'allarga cap al sector est i fa la funció de tancament del recinte.

Al recinte superior, o recinte sobirà, s'hi accedeix a través d'una porta situada a l'extrem nord de la façana oest. És d'arc de mig punt, amb les dovelles extradossades per una filada de lloses planes, i comunica amb un estret passadís que duia fins a un pati que organitzava el recinte sobirà. Avui aquest pati, de forma trapezoïdal, és cobert de runes i terres fins al nivell del primer pis.

Dins el recinte sobirà, la construcció més sencera és l'edifici senyorial de planta rectangular irregular, que conserva dos pisos. El primer és una sala coberta amb volta de canó de perfil semicircular

Façana principal del castell residencial.

reforçada per dos arcs torals. S'hi entra des del pati a través d'un gran portal d'arc de mig punt, avui esfondrat i substituït per un forat al mur est. La sala té vuit finestres d'una sola esqueixada re-soltes en forma d'espitllera.

A través d'una porta d'arc de mig punt que hi ha a l'extrem sud de la sala s'accedeix a una petita estança rectangular coberta amb volta de canó, esfondrada, i en la qual s'obren dues finestres. El pis superior de l'edifici senyorial, que té l'accés des del pati a través d'una porta molt semblant a la d'entrada al recinte superior, és una sala, equivalent a la de la planta baixa, sense sostre ni

coberta. Als murs es conserven quatre finestres geminades, i damunt seu hi ha un segon nivell d'obertures format per quatre finestres de doble esqueixada que segueixen la disposició de les finestres del nivell inferior. Per sobre de les finestres més altes s'observen uns encaixos per a embigat que devien servir per a sostenir un sostre pla, a una gran alçada, que cobria aquesta única sala. Sobre el mur sud de la sala hi ha una estructura triangular en voladís —no se'n coneix la funció— i els brancals d'una porta acompanyats d'una finestra de doble esqueixada. La porta i la finestra s'obren a una petita sala rectangular que ha perdut el sostre i el mur sud.

Imatges de l'interior del castell, després de les recents restauracions.

Església del castell.

De la resta d'estances, arruïnades, queden pocs elements (alguna finestra i algun tros de parament).

L'aparell constructiu de les façanes del castell, mancades d'ornamentació a excepció de portes i finestres, es compon de carreu escairat disposat molt uniformement en filades regulars.

Les restes de l'església

Els vestigis que es conserven de l'església i del conjunt canonical són escassos. Es limiten a la part baixa del campanar de torre i diversos fragments de mur, com el de separació entre les naus central i sud, el de l'absis central o el de la façana sud. També s'han conservat dos arcs formers de separació entre la nau central i la sud, i els pilars dels arcs torals de la volta de la nau central. D'aquests elements es desprèn que l'església era un temple de planta basilical amb tres naus —les laterals més curtes—, i capçada per tres absis semicirculars, amb coberta de volta de canó de perfil semicircular. El campanar de torre, de construcció posterior, se situava a l'angle sud-oest de l'església.

Nota: extret del volum Pallars Jussà de la Catalunya Romànica d'Editorial Pòrtic, abril de 2000

Jordi Gironès Vilardebò
Maig de 2009

Intervencions

El castell no ha estat reformat ni ampliat després del segle XII. L'abandonament, ran de les desamortitzacions del segle XIX, el convertí en un esquelet. L'any 1997 s'emprengué l'excavació prèvia a la restauració i les obres de restauració del castell van començar l'any 1999, continuant en quatre fases fins a l'actualitat.

Actualment, l'edifici ja no presenta patologies que facin perillar la seva estabilitat. S'ha actuat al pati, a les plantes baixa i pis i a l'exterior (mur perimetral i torre). En el recinte sobirà trobem el gran edifici senyorial, molt reconstruït i convertit en museu. Les fotografies que formen part d'aquest text són fetes el juny de 2016 per representar adequadament l'estat actual del castell.

La intervenció s'inscriu dins del protocol de col·laboració entre els departaments de Cultura i Mitjans de Comunicació i de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat que té com a objectiu frenar el deteriorament dels entorns monumentals de diferents poblacions de Catalunya. En aquest cas concret també hi participen l'Ajuntament d'Isona i Conca Dellà i el Consell Comarcal del Pallars Jussà).

Elena Fàbregas
Jordi Gironès
Juny de 2016